

תשרי תשע"ג, ספטמבר 2012

משבר זה לא סוף העולם

ביום חמישי האחרון, בתיאטרון תמונע, אני צופה במופע של היוצר והשחקן אמנון פישר. הוא מדבר על האור שבפנים ומספר בהומור ובשירה את סיפור חייו, סיפור של התמודדות ושיקום. ימים של כף, ימים של היי, ואז ימים באברבנאל... "ואולי כדאי שאנסה לתאר את מה שעבר עלי, כדי לנסות ולהבין מה בחור חמוד כמוני עושה במחלקה פסיכיאטרית"... כדי שאנחנו, ה"נורמלים", כאילו נדע, כאילו נבין. אנחנו, ששופטים כל כך מהר, כל אחד וכל הזמן, נעצור לרגע, נקשיב, נפנים ואולי גם נבין.

בכל סיפור יש משבר. האם בכל סיפור הסוף הוא טוב ומתי בכלל משבר הוא טוב? "אני רוצה לא להנציח את המשבר, אלא לצמוח מתוכו. במהלך המשבר, למדתי יותר ויותר לעזור מאשר להיעזר. הבאתי למשפחה את התחושה של שבירות, של חולשה אנושית"... כך אמנון פישר בגילוי לב. היה מקסים, מרתק, הייתי מרוכז וחד בהקשבה ובקבלה. "חולשה אנושית" - ביטוי מטלטל, אמיתי, שמתייחס לכל כך הרבה תחומים בחיים שלנו.

למשל, התחום הפוליטי. הארץ שלנו במשבר. בשיחות סלון מדברים על הפצצה. האם היא תיפול עלינו? התקשורת מרבה דיונים בנושא. ממש דיון כומבי על המלחמה הבאה. דוגמה אמיתית לשיתוף הציבור בנושא כל כך קריטי. כולם מחווים דעה, כולם יודעים האם תהיה מלחמה אם לא. ואני תוהה, האם אנחנו סוף כל סוף משפיעים? האם חשוב פתאום לפוליטיקאים, למומחים ולאוצר מה העם חושב? או שמא אנחנו רק כלי במשחק לא ידוע, שהם שם משחקים ואנחנו נשלם את המחיר על חולשה אנושית.

כך גם בכלכלה. הכסף שלנו שווה פחות. מעלים את השכר ואז שוחקים את הסכום בעלייה של מחירים ושל מיסים. לזמן קצר אנחנו נוטים לחשוב שהנה, אנחנו מעט מעל המים ואז שוב פעם מתחת וכך חוזר חלילה. כאילו אומרים לנו "זה המקום הטוב לך, ציבור יקר, המקום של חוסר הביטחון, שלא תרגיש חשבו מידי, בטוח מידי, בקיצור - דע את מקורך".

וכך גם בחברה. חוסר הביטחון שלנו הוא בסיסי ולא משנה כמה יש לנו. אנחנו תמיד דואגים. המדינה מתקשה לחלק לכל הרוצים ולכל הצריכים, אז מחלקים לפי הכוח. לפי מה שמפחיד, לפי הבעיה, לפי מה שאין ברירה. מזל שיש במדינה אנשים צעירים, שהפחד עדיין לא השתלט עליהם והם אלה שמעזיזים ובונים את המחר. בואו נהיה כולנו צעירים... כן, חולשה אנושית.

חולשה אנושית היא, שאנחנו כנראה זקוקים למשבר. זה עושה לנו טוב. מצד אחד, אין לנו כוח למשבר, מצד אחר אנחנו אוהבים אותו, יודעים שמהפכות עושים רק בעת משבר. המשבר שלנו בחברה למתנ"סים, הוא כבר מעל עשור. ככה זה כשאתה תלוי. אף אחד לא אוהב אחד תלוי, אבל גם לא אחד שהוא עצמאי מידי, טוב מידי, אחד שמבסוט מעצמו, חושב שהוא טוב. אם אתה מרגיש כך, יש מי שרוצה להפוך אותך למעט תלוי.

דואליות בלתי נתפסת קיימת בחברה למתנ"סים, בין מה שאנחנו עושים לבין איך שאנחנו מוערכים בסביבה הקרובה והרחוקה על העשייה שלנו ומתוגמלים על כך. ברגישות החברתית שלנו אנחנו מחפשים את האשמה בנו, בתוכנו. מה עשינו לא בסדר. אנחנו מכים את עצמנו ומכים בינינו. כן, שוב, חולשה אנושית.

"אתם יודעים, לפעמים זה מתפקידו של האמן למצוא כמה מוסיקה הוא יכול להפיק עם מה שיש לו", אומר אמנון פישר ומספר סיפור על יצחק פרלמן. הופעה בניו יורק. ההגעה לבמה קשה עבור אדם נכה פוליו. חישוקי ברזל חובקים את רגליו וצעדו איטי וזהיר. הוא מתיישב, מניח לצדו את הקביים. הכינור מתחת לסנטרו. הוא מניד אות בראשו ומתחיל לנגן. בצלילים הראשונים בקע לו מיתר, נקרע. נשמע צליל של ניפוץ, מעין ירייה. הקהל ציפה שיפסיק, שיחליף כינור, שיתקן את המיתר. אבל פרלמן עצם את עיניו, המתין רגע קט, עשה סימן קל לתזמורת והמשיך. הוא ניגן בלהט. בעוצמה. מעולם לא שמעו אותו כך. הוא אילתר, שינה, חיבר יצירה חדשה והצלילים היו חדשים, כמו לא

הופקו מעולם בכינור שלו. כשסיים, היה שקט מופלא באולם. הוא ניגב את הזיעה, סידר את הנשימה. ניד ראש קטן וכולם מריעים. מבטאים את ההערכה. ואז הוא אמר בשקט, ללא כל יוהרה... "אתם יודעים, לפעמים זה תפקידו של אמן למצוא כמה מוסיקה הוא יכול להפיק עם מה שיש לו..."

כמה הרבה חוכמה במשפט אחד.

משבר יכול להפוך אותנו לפסיביים, למתגוננים, ואז דרושה החלטה. החלטה להיערך לשינוי מזמינה אותנו ליצירה אקטיבית במציאות חיינו המשתנה. זמן מצוקה בקהילה הוא הזמן של מנהל המתנ"ס. זה הזמן לתת ביטוי ליכולת ההחלטה, לאקטיביות, להובלת שינוי ולמתן תשובות לקהילה. זה בדיוק הזמן שבו אנו מביאים את כל היכולות שלנו למפגש ממצה. שם אנו מתעלים. שם אנו ביחד. רק כך, כמו האמן, נדע למצוא כמה מוסיקה אפשר להפיק כמה שיש לנו.

אבל אם אנחנו לא יכולים ביחד, אם אנחנו לא יכולים להיות אקטיביים ויוזמים, ויש רגע כזה שלא יכולים, שאי אפשר. אז אפשר לבחור את חלקת אלוהים שלנו, את המקום שבו אנו חופשיים ושומרים על הערך העצמי שלנו.

ואומרים שמהפכות עושים בשעת משבר. מי יעשה את המהפכה שלנו. הם או אנחנו.

מופע של ערב אחד שחידד אצלי שאלות על חולשה אנושית ועל מה שיש לנו ואולי, ההכרה בדברים אלה היא בדיוק המתאימה לימים הנוראים.

איתן מזרחי

מונכ"ל